

Pola Mекlejn

PARISKA ŽENA

Prevela
Milica Cvetković

■ Laguna ■

Naslov originala

Paula McLain
THE PARIS WIFE

Copyright © 2011 by Paula McLain

Title-page photograph copyright © 2006 Edwin Pijpe

Translation Copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

„Nije važno šta je Francuska tebi dala, već šta ti
nije oduzela.“

GERTRUDA STAJN

„Ne postoji *jedna* istina. Sve je istina.“

ERNEST HEMINGVEJ

PROLOG

*J*ako sam ga stalno tražila, konačno sam morala da priznam kako za Pariz nema leka. Delimično zbog rata. Svet je već jednom doživeo kraj i mogao je svakog časa opet. Rat je naišao i izmenio nas time što se dogodio kad su svi govorili da neće. Niko nije znao koliko ih je tačno poginulo, ali kad biste čuli brojke – devet miliona ili četrnaest miliona – pomislili biste: *Nemoguće*. Pariz je bio pun duhova i ranjenika koji tumaraju. Mnogi su se vratili u Ruan ili Ouk Park u Ilinoisu, prostreljeni ili s delićima onog što su videli u čašicama kolena, puni praznine koju nikad neće izmestiti. Nosili su tela na nosilima gazeći po drugim telima da bi im to uspelo; i sami su ležali na nosilima, u sporim vozovima ispunjenim buvama i nestalnim glasom nekog ko govori kako želi da ga devojka kod kuće upamti.

Više tog kod kuće nije bilo, ne u suštinskom smislu, a i to je bio deo Pariza. Kako to da nismo uspevali da prestanemo da pijemo, da pričamo ili ljubimo pogrešne ljude bez obzira na to šta ćemo time uništiti. Neki od nas su se zagledali u lica mrtvih i pokušali da ništa posebno ne upamte. Ernest je jedan od tih. Često je govorio da je umro u ratu, samo na tren; da mu je duša napustila telo kao svilena maramica, izvukla se pa lebdela nad

njegovim grudima. Vratila se nezvana, a ja sam se često pitala da li je pisanje za njega način da spozna je li mu duša uistinu tu, ponovo na svom mestu. Da kaže sebi, ako ne i svima, kako je video ono što je video i osetio svu tu strahotu, pa ipak preživeo. Da je umro, ali da više nije mrtav.

Nešto najbolje u vezi s Parizom jeste naš povratak pošto neko vreme nismo bili tamo. Preselili smo se 1923. na godinu dana u Toronto, gde nam se rodio sin Bambi, a kad smo se vratili sve je bilo isto, ali nekako više. Bilo je prljavo i veličanstveno, puno pacova i kestenova u cvetu i poezije. S bebom kao da su nam se potrebe udvostručile, a imali smo manje na raspolaganju. Paund nam je pomogao da nađemo stan na drugom spratu zgrade okrećene u belo u uskoj zavojitoj ulici blizu Luksemburškog parka. U stanu nije bilo tople vode, kade, električnog osvetljenja – no to nije bilo najgore mesto na kojem smo stanovali. Ni blizu. S druge strane ulice strugara je uporno zujala od sedam ujutro do posle pet po podne i uvek se osećao miris sveže isečenog drveta a strugotina nam je ulazila kroz prozore i vrata, uvlačila nam se u odeću i terala nas na kašalj. Iznutra se uporno čulo kucanje Ernestove korone u sobici na spratu. Radio je na pripovetkama – uvek je imao neku pripovetku ili nacrt za nju da napiše – ali i roman o prazniku u Pamploni koji je započeo tog leta.

Tad mu nisam čitala rukopis ali sam verovala njegovom osećaju o njima i verovala sam svakodnevnom ritmu. Svakog jutra bi se rano probudio, obukao i otišao gore u sobu na svoje dnevno pisanje. Kad mu tamo ne bi išlo, uzeo bi sveske i nekoliko dobro naoštrenih olovaka pa odšetao do kafea *Kloseri de Lila* na *café crème* za mermernim stočićem koji je najviše voleo, dok bismo Bambi i ja sami doručkovali pa se obukli za šetnju ili odlazili da se nađemo s prijateljima. Kasno posle podne vratila bih se kući pa, ako je dan dobro prošao, Ernest bi već bio tamo

za trpezarijskim stolom, zadovoljnog izgleda i s finim hladnim soternom ili konjakom i sodom, spreman da o svemu priča. Ili bismo ostavili Bambija s madam Šotar, našom gazdaricom, pa otišli na porciju debelih ostriga i razgovor u *Selektu* ili *Domu* ili u *De mago*.

Tad je na sve strane bilo zanimljivih ljudi. Kafei Monparnasa su vrveli francuskim slikarima, ruskim baletskim igračima i američkim piscima. Svake božje noći mogli ste sresti Pikasa kako ide iz Sen Žermana do svog stana u Ulici Gran Ogisten, uvek istim putem i uvek mirnog pogleda uprtog u svako i u sve. Hodajući tada pariskim ulicama skoro svako je mogao da se oseća slikarem jer su to iz vas izvlačile svetlost i senke po zgrada-ma, mostovi što kao da su hteli da vam slome srce i izvajane lepe žene u crnim uskim haljinama *Koko Šanel* koje puše i zabacuju glavu kad se smeju. Mogli smo da uđemo u svaki kafe i osetimo njegov divan metež, naručimo perno ili rum *Sent Džejs* dok se blaženo ne obrljavimo srećni što smo tamo zajedno.

„Čuj“, rekao je Don Stjuart jedne večeri kad smo svi bili izuzetno veseli i pijani kao smukovi u *Selektu*. „To što ti i Hem imate savršeno je. Ne, ne“, već je zaplitaio jezikom a lice mu se iskrivilo od osećanja. „To je svetinja. To sam hteo da kažem.“

„Lepo od tebe, Done. Znaš, i ti si dobar.“ Lako sam mu dotakla dlanom rame plašeći se da će se rasplakati. Bio je humorista, a svi znaju da su duhoviti pisci u suštini najozbiljniji ljudi. Uz to još nije bio oženjen, mada je bilo nekih izgleda, pa mu je bilo vrlo važno što vidi da brak može biti fin i dobar.

U to vreme nisu svi verovali u brak. Stupanjem u brak kao da ste govorili kako verujete u budućnost a i u prošlost – kako istorija i tradicija i nada mogu ostati upleteni i držati vas. No rat je naišao i odneo nam sve dobre mlade ljude i nadu. Ostalo nam

je samo danas, da se u njega bacimo bez razmišljanja o sutra, a kamoli o zauvek. A od razmišljanja vas čuva alkohol, čitav okean alkohola, svi uobičajeni poroci i kanap da se obesite. No neki od nas, vrlo mali broj, klade se na brak mimo svih predviđanja. I premda se nisam baš osećala svetom, zaista sam mislila da je ono što imamo retko i pravo – i da smo bezbedni u braku koji smo sklopili i dograđivali ga iz dana u dan.

Ovo nije detektivska pripovetka – nikako. Ne želim da kažem: *Čuvajte se devojke koja će naići i sve uništiti*, ali ona svakako dolazi, namerena u velelepnoj bundi od krzna veверice i lepim cipelama, smeđe kose tako kratko podšišane uz fino oblikovanu glavu da će vam izgledati kao da u kuhinji imate lepu vidru. S onim nehajnim osmehom. Sa žustrom pametnom pričom – dok će u spavaćoj sobi, neuredan i neobrijan, ispružen na krevetu kao despot, Ernest čitati svoju knjigu i neće nimalo mariti za nju. Bar ne u početku. A u čajniku će vriti čaj i ja ću pričati priču o devojci koju smo obe poznavale pre sto godina u Sent Luisu, pa ćemo ubrzo sasvim lako i prirodno osetiti da smo prijateljice dok će na drugoj strani dvorišta, u strugari, pas zalajati te nastaviti da laje i nikako neće prestati.

PARISKA ŽENA

PRVO POGLAVLJE

Prvo me uporno gleda onim predivnim smeđim očima pa kaže: „Možda sam previše pijan da bih procenio, ali izgleda da tu nečeg ima.“

Sad je oktobar 1920. i džez je svuda. Ja se ne razumem u džez pa sviram Rahmanjinova. Osećam da mi obraze obliva rumenilo od jake jabukovače kojom me je, ne bih li se opustila, nalila moja draga drugarica Kejt Smit. Iz sekunda u sekund sve me više hvata. Počinje od ugrejanih i mlitavih prstiju, pa se širi nervima po čitavom telu. Nisam se napila već više od godinu dana – otkad mi se majka ozbiljno razbolela – i nedostajao mi je taj savršeni pokrivač od magle što mi se iz potaje, divno spušta na mozak. Ne želim da mislim i ne želim da osećam, sem ako to nije nešto tako jednostavno kao što je koleno ovog lepog momka na pedalj od mog.

To koleno je već dovoljno, ali tu je i čitav muškarac, visok i vitak, s mnogo vrlo tamne kose i jamicom u levom obrazu u koju možeš da upadneš. Prijatelji ga zovu Heminstajn, Oinbo-uns, Berd, Nesto, Vemidž, kako god u trenu smisle. On Kejt zove Stat ili Batstajn (ne baš laskavo!), a jednog momka Grozničica,

drugog Rogati ili Veliki Rogati Članak. Čini mi se da svakog zna i čini mi se da svi znaju iste viceve i priče. Dobacuju kratke doskočice u šiframa, hitro poput munje i vrcavo. Ne mogu da ih pratim, ali mi i ne smeta. Samo to što sam blizu ovih srećnih nepoznatih ljudi za mene predstavlja moćnu transfuziju dobrog raspoloženja.

Kad se Kejt pojavi odnekud kod kuhinje, on bradom pokaže na mene i pita: „Kako ćemo zvati našu novu prijateljicu?“

„Haš“, kaže Kejt.

„Hašhded je bolje“, kaže on. „Hasovič.“

„A ti si Berd?“, pitam.

„Vem“, kaže Kejt.

„Ja sam momak koji smatra da bi trebalo neko da zaigra.“ Smeši se svime što ima i veoma brzo Kejtin brat Kenli nogom zgura tepih u kraj dnevne sobe pa pokrene Viktrolu. Bacamo se na posao da odigramo onu gomilu ploča. On nije prirodno nadaren, ali noge i ruke kao da mu nemaju zglobove i rekla bih da mu je prijatno u tom telu. Nimalo nije stidljiv ni što se meni nameće. Za tili čas su nam šake vlažne i sklopljene, obrazi dovoljno blizu jedan drugom da mu osećam vrlo stvarnu toplotu. I tek tad mi konačno kaže da se zove Ernest.

„Doduše, razmišljam da ga se odreknem. Ernest je tako tupo, a Hemingvej? Ko želi da bude Hemingvej?“

Verovatno svaka devojka ovde u Aveniji Mičigen, pomislim pogledavši u stopala da ne pocrvenim. Kad ponovo dignem pogled, on me posmatra onim smeđim očima.

„Pa? Šta misliš? Da ga odbacim?“

„Možda ne još. Nikad se ne zna. Takvo ime se pamti, a šta ćeš ako ga se rešiš?“

Počinja spora stvar i ništa ne pitajući, on me obuhvati oko pojasa i privuče me svom telu, koje je još bolje izbliza. Grudi

su mu čvrste, kao i ruke. Lako oslanjam šake na njima dok me on vodi po sobi, pored Kenlija koji oduševljeno navija Viktrolu, pored Kejt koja za nama dugo i znatiželjno gleda. Zatvorim oči i utonem u Ernesta, koji miriše na burbon i sapun, duvan i vlažni pamuk – i sve je u tom trenutku vrlo oštro i ljupko, radim nešto što uopšte ne liči na mene i prepuštam se tome.

DRUGO POGLAVLJE

U to vreme je bila popularna pesma „Make Believe“ Nore Bejs, što je možda najveselija i najubedljivija oda samoza-varavanju koju sam ikad čula. Nora Bejs je bila lepa i pevala je drhtavim glasom kojim bi vas uveravala kako zna šta je ljubav. Kad vam ona savetuje da odbacite sav stari bol, brigu i glavobolju pa da se *nasmehite* – prosto poverujete da je ona to već uradila. Nije to bio predlog, već recept. Izgleda da je ta pesma i Kenliju bila omiljena. Puštao ju je triput one večeri kad sam stigla u Čikago i svaki put sam osećala da su njene reči upućene baš meni: *Pretvaraj se da ti je lepo kad si žalosna. Posle kiše sine sunce.*

Ja sam imala sasvim dovoljno kiše. Pogodile su me majčina bolest i smrt, ali i prethodne godine su mi bile teške. Imala sam tek dvadeset osam godina a već sam živela kao usedelica na gornjem spratu kuće svoje starije sestre Foni, a ona, njen muž Roland i njihovo četvoro dragih zverčica živeli su na donjem spratu. Nisam nameravala da tako ostane. Ranije sam pretpostavljala da ću se udati ili steći karijeru kao moje školske drugarice. One su postale užurbane mlade majke, učiteljice, sekretarice ili ambiciozni pisci reklama, kao Kejt. Šta god da su postale, one su živele život, radile su nešto, pravile greške. Ja

sam se nekako usput – mnogo pre majčine bolesti – zaglavila pa nisam znala kako tačno da se oslobodim.

Ponekad, pošto bih jedan sat podnošljivo svirala Šopena, sručila bih se na kauč ili tepih osećajući kako mi je ono malo energije što sam imala dok sam svirala sad napustilo telo. Grozno je osećati se tako prazno, kao da sam niko i ništa. Zašto ne mogu da budem srećna? A šta je uopšte sreća? Može li se ona glumiti, kao što upućuje Nora Bejs? Možeš li je na silu pričvrstiti kao sijalicu na oprugu u kuhinji ili se o nju očešati na nekoj zabavi u Čikagu pa se zaraziti njom kao kijavicom?

Ernest Hemingvej mi je još bio sasvim nepoznat, ali mi se činilo da on u potpunosti vlada srećom. Nisam kod njega nazarala nikakav strah, samo snagu i živost. Oči su mu blistale po svemu, po meni kad se izmakao na peti pa me okrenuo i privukao sebi. Čvrsto me je stisnuo uz grudi, pa sam mu osetila topli dah na vratu i kosi.

„Otkad znaš Stat?“, pitao je.

„Išle smo zajedno u osnovnu školu u Sent Luisu, u Institut *Sent Meri*. A ti?“

„Tražiš da ti iznesem čitav obrazovni pedigre? Nije nešto naročito.“

„Ne“, smejem se. „Pitam te za Kejt.“

„To bi ispunilo čitavu knjigu, a nisam siguran da ja treba da je napišem.“ Glas mu je bio nemaran, i dalje šaljiv, ali prestao je da se smeši.

„Kako to misliš?“

„Onako“, reče. „U najkraćem i najslabem, naše porodice imaju letnjikovce uz Petoski. To je u Mičigenu, za južnjakinju kakva si ti.“

„Baš čudno što smo oboje odrasli uz Kejt.“

„Ja sam imao deset godina a ona osamnaest. Recimo samo da sam srećan što sam odrastao *pored* nje. Uz lep pogled na pejzaž.“

„Drugim rečima, bio si zatreskan.“

„Ne, to su prave reči“, rekao je i skrenuo pogled.

Očigledno sam ga darnula u neki živac i nisam htela to da ponovim. Dopalo mi se kad se osmehuje, kad se smeje i kad je opušten. U stvari, reagovala sam na njega tako snažno da sam odmah znala kako ću mnogo toga učiniti da on ostane srećan. Brzo sam promenila temu.

„Jesi li ti iz Čikaga?“

„Iz Ouk Parka. To ti je odmah na kraju ulice.“

„Za južnjakinju kakva sam ja.“

„Tačno.“

„Pa sjajan si igrač, Ouk Park.“

„I ti, Sent Luis.“

Pesma se završila pa smo se razdvojili da dođemo do daha. Ja sam otišla na jednu stranu Kenlijeve dugačke dnevne sobe a Ernesta su brzo progutali obožavaoci – naravno ženski. Izgledale su užasno mlado i samouvereno s kratkim kosama i jarko narumenjenim obrazima. Ja sam bila više viktorijanski uzdržana nego šmizla. Kosa mi je i dalje bila duga, skupljena na vratu, ali je bila lepe pune kestenjaste boje pa, iako mi haljina nije bila savremena, to sam nadoknađivala stasom, bar sam tako mislila. U stvari, vrlo lepo sam doživljavala svoj izgled sve vreme dok smo Ernest i ja igrali – oči su mu bile pune uvažavanja! – no sad kad su ga okružile vesele žene, samopouzdanje mi je splaslo.

„Izgledala si užasno druželjubivo s Nestom“, rekla je Kejt prišavši mi.

„Moguće. Mogu li da uzmem to što je ostalo?“ Pokazala sam na njeno piće.

„Pravi vulkan.“ Iskrivila je lice i pružila mi ga.

„Šta je to?“ Primaknem lice rubu čaše, što je bilo sasvim dovoljno. Mirisalo je na užegli petrolej.

„Nešto iz kućne radinosti. Grozničica mi je to dao u kuhinji. Nadam se da ga nije smučkao u cipeli.“

Tamo uz dugi niz prozora Ernest je paradirao napred-nazad u tamnoplavom koporanu koji je neko iskopao. Kad bi se okrenuo, koporan bi se zadigao i opasno raširio.

„Kakav kostim“, reko.

„On je ratni heroj, nije ti rekao?“

Zavrteš glavom.

„Sigurno će stići i do toga.“ Lice joj ništa nije odavalo, ali joj se u glasu osetila stegnutost.

„Rekao mi je da je patio za tobom.“

„Stvarno?“ Opet onaj isti prizvuk. „Uveliko je to prebrodio.“

Nisam znala šta se isprečilo između to dvoje starih drugara, ali šta god da je, očigledno je zamršeno i zataškano. Okanula sam se toga.

„Volim sebe da smatram devojkom koja bi mogla sve da pije“, reko, „ali možda ne baš i iz cipele.“

„Tako je. Hajde da nađemo nešto.“ Nasmešila se i one zelene oči joj zasijaše, postala je opet moja, nimalo smrknuta Kejt, pa smo otišle da se dobro napijemo i razveselimo.

Ostatak večeri sam hvatala sebe kako tražim Ernesta, čekam da se pojavi i sve uzmuti, ali nije ga bilo. Mora da se u nekom trenutku iskrao. Jedno po jedno su redom odlazili pa se u tri ujutro zabava svela na šaku jada s Grozničicom kao tragičnim ukrasom. On se obrljavio na kauču, s dugačkim tamnim vunanim soknama raširenim preko lica i šeširom nasadenim na ukrštena stopala.

„U krevet, u krevet“, rekla je Kejt zevajući.

„Je l' to Šekspir?“

„Ne znam. Je li?“ Štucnula je pa se zasmejala. „Odoh ja u svoju skromnu izbu. Hoće li ti biti dobro ovde?“

„Naravno. Kenli mi je spremio divnu sobu.“ Otpratila sam je do vrata, a dok se ona uvlačila u kaput, dogovorile smo se da se sutradan nađemo na ručku.

„Moraš mi ispričati sve što se događa kod kuće. Nismo imale prilike ni da popričamo o tvojoj majci. Mora da ti je bilo grozno, siroti stvore.“

„Priča o tome će me samo opet rastužiti“, rekoh. „Ali ovo je savršeno. Hvala ti što si me nagovorila da dođem.“

„Plašila sam se da nećeš doći.“

„I ja. Foni mi je rekla da je prerano.“

„Da, to sasvim liči na nju. Sestra ti je pametna u nekim stvarima, Haš, ali kad je reč o tebi gotovo nikad nije.“

Zahvalno sam joj se osmehnula pa joj poževela laku noć. Kenlijev stan je ličio na jazbinu i bio pun stanara, ali Kenli mi je dao prostranu i vrlo čistu sobu, s krevetom s baldahinom i komodom. Obukla sam spavačicu i spustila kosu pa je četkala razmišljajući o najzbuđljivijim trenucima te večeri. Koliko god da sam se lepo zabavila s Kejt i da mi je bilo drago što je vidim posle tolikih godina, morala sam priznati da mi je na prvom mestu spiska upečatljivih događaja bio ples s Ernestom Hemingvejem. I dalje sam osećala njegove smeđe oči i onu električnu, naelektrisanu energiju – ali šta je njegova pažnja značila? Je li me pazio kao Kejtinu staru drugaricu? Da nije još lud za Kejt? Je li ona zaljubljena u njega? Hoću li ga ikad više videti?

Glava mi se pretvorila u takvu košnicu pitanja na koja nema odgovora da sam se samoj sebi nasmejala. Zar nisam upravo zbog ovoga došla u Čikago, zbog nečeg novog o čemu ću razmišljati? Okrenula sam se i pogledala u ogledalo nad komodom. Hedli Ričardson je i dalje tu, s kestenjastim uvojcima, tankim usnama i svetlim okruglim očima – ali kod nje se pojavilo i nešto novo, iskra mogućnosti. Moguće je da se sunce pomalja. U međuvremenu, pevušiću pesmu Nore Bejs i dati sve od sebe da se pretvaram.

TREĆE POGLAVLJE

S ledećeg jutra sam ušla kuhinju i zatekla Ernesta kako, lenjo navaljen na frižider, čita jutarnje novine i nasrće na polovinu vekne hleba.

„Jesi li ovde spavao?“, upitah ga ne uspevši da prikrijem iznenađenje što ga vidim.

„Odseo sam ovde. Nakratko, dok mi ne krene.“

„Šta nameravaš da radiš?“

„Pretpostavljam da ću ući u književnu istoriju.“

„Au“, rekoh, opet zadivljena njegovom samouverenošću i ubeđenjem. To ne može da se odglumi. „Čime se sad baviš?“

On napravi grimasu. „Sad pišem bezvezne reklame za *Fajersonove* gume, ali nameravam da napišem ozbiljne pripovetke ili roman. Možda i knjigu poezije.“

To me je oborilo s nogu. „Mislila sam da su pesnici tihi, povučeni i da se boje sunca“, rekla sam sedajući.

„Ne i ovaj.“ Prišao je k stolu pa okrenuo stolicu i zajahao je. „Ko je tvoj omiljeni pisac?“

„Valjda Henri Džejms. Stalno se vraćam na njega.“

„Da nisi malo zastarela?“

„Jesam li? Koji je tvoj omiljeni pisac?“

„Ernest Hemingvej.“ Iscerio mi se. „U svakom slučaju u Čikagu ima mnogo poznatih pisaca. Kenli poznaje Šervuda Andersona. Čula si za njega?“

„Naravno. Napisao je *Varošicu Vajnzberg u državi Ohajo*.“

„To je taj.“

„Pa s tvojom odvažnošću verovatno možeš da uradiš sve što ti padne na pamet.“

Pogledao me je ozbiljno, kao da pokušava da proceni da li se šalim ili ga smirujem. Nisam radila ni jedno ni drugo. „Kakvu kafu piješ, Hasovič?“, konačno upita.

„Vruću“, rekoh a on se iskezi kao što je umeo, spremno i ironično.

Kad je Kejt po dogovoru stigla, Ernest i ja smo i dalje pričali u kuhinji. Nisam se ni presvukla iz spavačice, a Kejt je bila tačna i sveža s crvenom vunenom kapom i u kaputu.

„Izvini“, rekoh, „biću spremna za minut.“

„Samo polako, zaslužila si malo razvlačenja“, reče ona, ali mi se učini da je ipak nestrpljiva.

Otišla sam da se presvučem a kad sam se vratila, Kejt je bila sama u prostoriji.

„Kuda je zbrisao Nesto?“

„Nemam pojma“, rekla je Kejt. A zatim, očigledno primeivši razočaranje na mom licu, dodade: „Je l' trebalo i njega da pozovem?“

„Ne budi blesava. Ovo je naš dan.“

Na kraju smo se ipak lepo provele. Od svih devojaka u razredu u Institutu *Sent Meri*, Kejt je bila najhrabrija i najneustrašivija, sposobna da priča sa svakim i da ismeva sve odreda. I dalje je bila takva, a dok sam s njom išla Avenijom Mičigen i ja sam se osećala odvažnije i mnogo mlađe. Ručale smo u restoranu

preko puta ogromnog mermernog Umetničkog instituta, pred kojim su dva kraljevska lava nadzirala saobraćaj i neprestano ustalasano more crnih kaputa i šešira. Dan je bio prohladan, pa smo posle ručka podruku krenule Ulicom Stejt i svraćale u svaku zanimljivu radnju usput. Pokušala je da me namami da pričam o kući, ali nisam htela da pokvarim raspoloženje. Umešto toga, navela sam je da priča o letima u Mičigenu, o pecanju, plivanju i sveopštoj razuzdanosti. U svim njenim pričama bilo je čamaca s veslima i ukulelea, punog meseca, logorskih vatri i groga. Bila sam užasno ljubomorna.

„Zašto tebi dopadnu svi mladići?“

„Oni nisu moji, samo ih zajmim.“ Smešila se. „Tako ti je valjda kad imaš braću. Uostalom, to je katkad dosadno. Pola prošlog leta sam se trudila da ohrabrim jednog i obeshrabrim drugog, ali svi signali su se izmešali pa na kraju niko nikog nije ni poljubio. Vidiš kako je to? Nemaš na čemu da mi zavidiš.“

„Da li te Karl Edgar i dalje redovno prosi?“

„Uf, nažalost da. Siroti stari Odgar. Katkad se pitam šta bi se dogodilo kad bih pristala – eksperimenta radi.“

„On bi se pomamio.“

„A možda bi izbezumljeno pobeo. Neki muškarci izgleda da žele samo da devojke utabaju put u suprotnom pravcu.“

„A Ernest?“

„Šta s Ernestom?“ Odjednom je napregnuto gledala.

„Voli li on da mu se žene opiru?“

„Otkud znam.“

„Koliko je on zapravo mlad? Ima li dvadeset pet?“

Ona frknu prezrivo. „Dvadeset jednu. Momčić. Znam da si dovoljno pametna.“

„Šta hoćeš da kažeš?“

„Učinilo mi se da ima izvesne zainteresovanosti.“ Uporno se upiljila u mene.

„Samo mi je dosadno“, rekoh. Oduvek sam loše lagala.

„Možda bi bilo bolje da kupiš novi šešir?“, rekla je i pokazala mi nešto visoko i puno perja pod čim nikako nisam mogla sebe da zamislim.

Kad smo se kasno tog popodneva vratile u stan, tamo je već bio krkljanac. Kenli i Bil, najmlađi iz klana Smitovih, pokušavali su da odigraju partiju karata. Momak kog su zvali Brami svirao je na klaviru neku regtajm melodiju, a Ernest i Don Rajt, još jedan prijatelj, kružili su jedan oko drugog na tepihu u spontanom boks-meču. Goli do pasa, njih dvojica su skakutali i zamahivali pesnicama dok je jedna grupa stajala oko njih i navijala. Svi su se smejali i činilo se da se sjajno zabavljaju dok Ernest nije navalio bočno savijenom rukom. Don je dobrim delom uspeo da izbegne udarac pa se meč nastavio u dobrom raspoloženju, ali ja sam spazila ubilački izgled Ernestovog lica kad je uputio taj udarac i znala sam da je za njega sve to sasvim ozbiljno. Želeo je da pobjedi.

Kejt nije uzбудilo boksovanje niti išta što se događalo u stanu. Izgleda da je tu uvek uveče ludnica, sjajan provod na jednom mestu. Veći deo te godine na snazi je bila prohibicija, a taj „plemeniti eksperiment“ je podstakao, gotovo preko noći, pojavu noćnih klubova u svim gradovima. Samo u Čikagu ih je navodno bilo na hiljade, ali kome treba klub kad je Kenli, poput mnogih snalažljivih mladih ljudi, nakrcao dovoljno cuge da ukiseli krdo slonova? Te večeri je u kuhinji bilo mnogo otvorenih boca vina pa smo Kejt i ja gucnule malo, pa još malo. Kad se spustio suton i obojio sobu mekim ljubičastim tonovima, našla sam se stisnuta na kauču između Ernesta i Rogatog koji su preko mene pričali na šatrovačkom. Nisam mogla prestati da padam

od smeha – a kad sam se uopšte poslednji put smejala? Sad mi je to iznenađujuće, opojno lako išlo.

Kad je Rogati ustao da s Kejt ode na improvizovan plesni podijum, Ernest se okrenuo i rekao mi: „Čitavog dana smišljam kako nešto da te pitam.“

„Stvarno?“ Nisam znala jesam li više iznenađena ili polaskana.

Klimnuo je glavom. „Bi li pročitala nešto moje? Još nije pripovetka, više je crtica.“ Nervozno je stegao bradu, a ja sam se gotovo nasmejala od olakšanja. Ernest Hemingvej je bio nervozan, a ja najednom nisam. Nisam ni najmanje.

„Naravno“, rekoh. „Ali ja nisam književni kritičar. Ne znam baš hoću li ti biti od pomoći.“

„U redu je. Hoću samo tvoje mišljenje o tome.“

„Onda dobro. Hoću“, rekoh.

„Odmah se vraćam“, reče pa jurnu do pola tepiha, ali se okrenu. „Nećeš nikud otići?“

„Kuda bih?“

„O još kako bi imala kuda“, rekao je tajanstveno pa otrčao po rukopis.

Pripovetka u suštini i nije bila pripovetka i tu je bio u pravu. Bila je to crna crtica pod naslovom *Vukovi i krofne* smeštena u italijanski restoran na Aveniji Vobaš. No iako je bila nedovršena, napisana je otrovno oštro i urnebesno smešno. Otišli smo u kuhinju radi boljeg svetla i malo tišine, pa dok sam ja čitala, Ernest je hodao prostorijom, mahao rukama i udarao u prazno čekajući da mu odgovorim na pitanje koje nikako nije uspevao da postavi – *je li dobro?*

Kad sam okrenula poslednju stranicu, seo je naspram mene pogleda punog iščekivanja.

„Vrlo si talentovan“, rekoh pogledavši ga u oči. „Verovatno sam suviše vremena provodila s Henrijem Džejmsom. Tvoje štivo nije takvo.“

„Nije.“

„Nisam sigurna da sam sve shvatila, ali mogu da kažem da si pravi pisac. Šta god da je to, imaš ga.“

„Bože, što je to dobro čuti. Ponekad pomislim kako mi je potrebno samo da mi neko kaže da ne udaram ludom glavom o zid. Da mogu da se oprobam.“

„Možeš. Čak i ja to vidim.“

Pogledao me je prodorno i probušio rupu onim očima. „Znaš, dopadaš mi se. Ti si dobar čist soj.“

„I ti se meni dopadaš“, uzvratih mu pa mi pade u oči kako sam opuštena s njim, kao da smo stari drugari ili da smo ovo radili već mnogo puta, da mi on pruži rukopis otvorivši se – nije mogao da se pretvara kako mu ovaj rad ne znači sve na svetu – a da ja čitam njegove reči, nemo začuđena onim što ume.

„Hoćeš li mi dozvoliti da te odvedem na večeru?“, reče on.

„Sada?“

„Šta nas sprečava?“

Kejt, pomislih. Kejt i Kenli i čitava ona pijana gomila u dnevnoj sobi.

„Niko neće ni primetiti da smo otišli“, rekao je shvativši zašto oklevam.

„Dobro“, prihvatila sam ali sam se ipak kao lopov odšunjala po kaput. Želela sam da odem s njim. Umirala sam od želje, ali on nije bio u pravu da nas niko neće primetiti. Kad smo šmugnuli na vrata, osetila sam da me Kejtine zelene oči prže po leđima i čula njen nemi uzvik: *Hedli, budi razumna!*

Dojadilo mi je razumno ponašanje. Nisam se obazrela.

* * *

Bilo je pravo zadovoljstvo hodati hladnim ulicama Čikaga pored Ernesta, pričati i pričati, dok mu se obrazi rumene i oči blistaju. Otišli smo u jedan grčki restoran u Džefersonovoj ulici gde smo jeli jagnjetinu i salatu od krastavaca s limunom i maslinkama.

„Verovatno je to sramota, ali nikad nisam probala maslinke“, rekla sam kad je konobar stigao s našom narudžbinom.

„To ne bi smela da priznaš. Hajde, zini.“

Spustio mi je maslinku na jezik, a kad sam zatvorila usta oko nje, onako zejtinjave i vrlo slane, shvatila sam da crvenim ne samo zbog divnog ukusa već i zbog prisnosti, s njegovom viljuškom u svojim ustima. Bilo je to nešto najsenzualnije što mi se u poslednjih sto godina dogodilo.

„I?“, upitao je.

„Obožavam ih“, rekla sam. „Mada su pomalo opasne, zar ne?“

On se osmehnuo i zadovoljno me pogledao. „Jesu pomalo.“ A onda ih je pojeo dvanaest, jednu za drugom.

Posle večere smo prošetali ispod pružnog prelaza i uputili se ka gradskom doku. Sve vreme je žustro pričao o svojim planovima, onom što želi, o pesmama, pripovetkama i crticama koje žudi da napiše. Nikad nisam upoznala nekog tako energičnog i živog. Kretao se kao svetlost. Nikad nije *prestajao* da se kreće – a očigledno ni da razmišlja i sanja.

Kad smo stigli na dok, šetali smo njim skroz do kraja tramvajske linije.

„Jesi li znala da su ovde za vreme rata bile kasarne i jedinice Crvenog krsta? Radio sam za Crveni krst tamo u Italiji, kao vozač ambulantskih kola.“

„Rat se sad čini tako daleko, zar ne?“

„Nekad.“ Na čelu mu se pojavila bora brige ili sumnje. „Šta si ti tad radila?“

„Uglavnom se krila. Ređala sam knjige u podrumu javne biblioteke. Rekli su mi da su na kraju poslane vojnicima u Evropu.“

„Baš čudno. Ja sam te knjige delio. I čokoladice. Pisma, cigarete, bombone. Imali smo kantu, ali nekad sam noću biciklom išao na front. Možeš li to da zamisliš?“

„Mogu. Nekim razdrndanim crvenim biciklom, je l' tako?“

„Dečko je bio sav razdrndan kad ga je eksplozija rasturila.“

Ja stadoh. „O, Erneste, izvini. Nisam znala.“

„Ne brini. Bio sam junak na dan ili dva.“ Naslonio se na ogradu i zagledao u jezero, sivo na sivom, s vrlo malo sablasne beline. „Znaš li o čemu sad mislim?“

Odmahnula sam glavom.

„O svilenim bubama. Proveo sam jednu noć u San Pedru Norelu, selu na frontu. Rogati je bio tamo – tamo sam ga i upoznao – i, dakle, ležajevе su nam postavili na pod u toj zgradi. To je bilo odgajalište svilenih buba. Bile su nam nad glavama, na tavanu, gde su grizle na policama punim dudovog lišća. Samo to se čulo. Ni granatiranje, ništa. Bilo je grozno.“

„Nikad nisam tako razmišljala o svilenim bubama. Možda uopšte i nisam razmišljala o svilenim bubama, ali sad ih čujem kao što si ih ti čuo.“

„Ponekad kad ne mogu da spavam, mislim da čujem to grickanje. Moram da ustanem i popalim svetla i pogledam u tavanicu.“

„Ima li ih nekad?“ nasmešila sam se trudeći se da malo razvedrim raspoloženje.

„Još ih nema.“

Okrenuli smo se od blistavo osvetljenih radnji pa krenuli kući – a ja sam se začudila kako je to retkost da čuješ gotovo stranca koji ti otkriva nešto tako suštinsko o sebi. Uz to je on sve pričao tako lepo, iskreno. Mislim da sam se malo zablentavila. Ko je zapravo ovaj Ernest Hemingvej?

On je iznenada stao i okrenuo se na pločniku k meni. „Slušaj, Haš. Nećeš mi pobeći, je l' tako?“

„Nisam baš neki sportski tip“, odvrtila sam.

„Dopada mi se tvoja odlučnost. Jesam li ti to rekao?“

„Jesi.“

„Onda mi se dopada još više“, reče. Zatim mi se neodoljivo osmehnuo, pa nastavio da hoda ćušnuvši svoju šaku s rukavicom pod svoju ruku.

Narednog jutra mi je u sobu bez kucanja upala Kejt. Još se nisam ni obukla.

„Čekala sam do posle ponoći. Gde ste bili?“

„Žao mi je. Ernest me je pozvao na večeru. Nisam mogla da ga odbijem.“

„Ne je najjednostavnija reč koja postoji. *Deca* nauče da govore izgovarajući ne.“

Zategla sam jače ogrtač pa sela na krevet. „Dobro. Nisam htela da kažem ne, Kejt. Bila je to samo večera. Ništa strašno se nije dogodilo.“

„Naravno“, rekla je, očigledno i dalje uznemirena. „Samo želim da te zaštitim i neću da vidim da se upetljaš u nešto grozno.“

„Zašto grozno? On mi ne izgleda kao loš momak.“

„Nije on baš loš.“ Videlo se da pažljivo bira reči. „Samo je mlad. Voli žene – očigledno *sve* žene. A vidim da se ti bacaš pred njega, da mu slepo veruješ, a to me brine.“

„Ni pred koga se ja ne bacam“, rekoх najednom ljutito. „Večerala sam s čovekom. Stvarno, Kejt.“

„Imaš pravo, imaš pravo“, rekla je. „Zanela sam se.“ Sela je pored mene na krevet i uzela me za ruku. „Zaboravi da sam išta rekla, važi? Ti si razborita devojka. Znaćeš šta treba da radiš.“

„Ništa se nije dogodilo.“